

SAMHÄLLS- VETENSKAPLIGA FAKULTETEN

REMISSYTTRANDE

Diarienummer

V 2024/1189

Datum 2024-09-11

Rektor

Dekan

Yttrande för Remissen: En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet, som anmodats att yttra sig över rubricerade remiss, avger följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av Lupita Svensson, docent i socialt arbetet och lektor i socialt arbete med inriktning juridik vid Socialhögskolan.

Sammanfattning

Samhällsvetenskaplig fakulteten är i huvudsak positiv till förslagen i betänkandet, men anser att vissa delar kan förbättras, särskilt när det gäller balansen mellan ingripande åtgärder och barnets bästa. Förslagen om förebyggande insatser och samverkan mellan myndigheter stärker möjligheterna att stödja barn och unga i riskzoner. Samtidigt finns det en risk för stigmatisering och att rättssäkerheten kan påverkas negativt vid beslut utan barnets samtycke.

Nya undersökningar/bakgrundsinformation

Betänkandet bygger på en bred kartläggning av nuvarande rätts- och socialvårdssystem, inklusive tidigare utredningar kring socialtjänstlagen och brottsförebyggande åtgärder för unga. Reformen fokuserar på att stärka brottsförebyggande insatser för barn och unga genom att inkludera barnets bästa som en central princip i beslutsfattande.

Utredningsförslaget Avsnitt 5: Ansvar för barn och unga som begår brott

Det är positivt att:

- Barnets bästa sätts i fokus vid beslut om brottsförebyggande åtgärder, vilket stärker skyddet för unga i riskzoner och säkerställer att insatser är individanpassade och rättssäkra.

- Förebyggande insatser och tidiga interventioner lyfts fram vilket främjar barnets utveckling och motverkar en negativ brottslig bana.

- Betoningen på samverkan mellan olika samhällsorgan, inklusive rättsväsendet och socialtjänsten, vilket skapar en helhetsbild av barnets behov och stärker möjligheten till adekvata insatser.

Dock behöver det uppmärksammas att:

- Det finns en risk för att barn och unga stigmatiseras, särskilt om de identifieras som potentiella framtida kriminella, vilket kan leda till negativa psykosociala konsekvenser.

- Ingripande åtgärder som polishämtning eller oanmälda hembesök som finns i förslaget, ska kunna beslutas utan samtycke från barnet eller vårdnadshavaren, kan utmana förtroendet för socialtjänsten och rättssystemet.

- Rättssäkerheten kan påverkas om beslut fattas för snabbt utan tillräckligt djupgående utredningar om barnets bästa i en specifik situation.

Utredningsförslaget Avsnitt 9.4: Befogenheter och beslut

I betänkandet föreslås att vissa brottsförebyggande åtgärder ska kunna vidtas utan samtycke från barnet eller vårdnadshavarna. Detta inkluderar exempelvis insatser som polishämtning, tvångsinsatser och andra åtgärder för att säkerställa att barnet genomgår beslutade interventioner.

Vi ställer oss bakom att:

- Åtgärder utan samtycke kan vara nödvändiga i situationer där ett snabbt ingripande krävs för att skydda barnet från att involveras i en fortsatt kriminell livsstil. Detta kan vara särskilt relevant för barn som lever i utsatta miljöer och där föräldrar eller vårdnadshavare inte har förmåga, eller vilja, att samarbeta.

- Genom att ge myndigheter möjlighet att agera utan samtycke, ökar chanserna att snabbt bryta negativa beteendemönster och ge barnet rätt stöd innan en kriminell bana befästs. Detta stärker även socialtjänstens möjlighet att genomföra insatser i fall där vårdnadshavare inte samarbetar.

Vi vill framhålla riskerna med att:

- Åtgärder utan samtycke riskerar att leda till en känsla av maktlöshet hos barnet och dess familj, vilket kan försvåra den långsiktiga relationen mellan barnet, vårdnadshavarna och socialtjänsten. Detta kan skapa en känsla av tvång och leda till ökad misstro mot myndigheterna.

- Det finns en risk att sådana ingripanden, särskilt utan tillräcklig dialog och förberedelse, kan ha negativa konsekvenser för barnets psykosociala utveckling och försvåra barnets rehabilitering.

- Ett system som tillåter ingripande utan samtycke måste vara rättssäkert och välgrundat för att undvika att barn och unga känner sig utsatta för orättvis behandling. Det är viktigt att beslut om sådana åtgärder grundas på en noggrann bedömning av barnets bästa, och att alternativa frivilliga insatser alltid övervägs innan tvångsåtgärder tas.